

МАТЕРІАЛИ
до історичного календаря
Куп'янщини

на допомогу краєзнавчій роботі

Подано методичні матеріали призначені допомогти бібліотечним працівникам в організації краєзнавчої діяльності. Для зручності виявлення ювілейних дат матеріал розташовано за хронологією історичних подій знаменних дат. Дати виділено за роками, які спочатку закінчуються на “0”, потім “1” і т. д. до “9”.

0

- 1730 – засновано с. Миколаївка
- 1760 – засновано с. Кондрашівка (колиш. хутір Григоров)
- 1780-1796 – Куп'янський округ з центром у Куп'янську підпорядковано Воронезькому намісництву
- 1840, 6 грудня – народилася К.Ф.Соколовська (1840–1883), українська поетеса, засновниця народної школи в с. Гусинка
Ребрик О. Перша, але двічі забута / О. та В. Ребрик // Вісн. Куп'яниціни. – 2009. – 26 лют., 5 берез.
- 1850, 21 жовтня – в слободі Синиха народився революціонер-народник В.О.Тихоцький (1850–1929)
- 1870, 4 січня – народився С.О.Глазуненко (1870–1934), український актор, режисер, антрепренер
- 1920, 12 січня – народився К.П.Циганков, Почесний громадянин м. Куп'янська (2002 р.)
- 1950 – у Куп'янську відкрито універмаг
- 1960, 16 червня - через р. Оскіл введено 2 нових залізобетонних моста (автомобільний та залізничний)
- 1970 – затверджено третій герб Куп'янська
- 2000, 3 квітня – засновано управління праці та соціального захисту населення Куп'янського міськвиконкому (*Вісн. Куп'яниціни. – 2001. – 3 лют.*)
- 2000, вересень – зареєстрована Куп'янська районна організація Аграрної партії України (*Вісн. Куп'яниціни. – 2001. – 13 січ.*)
- 2000, 31 жовтня – рішенням XVIII сесії XXIII скликання Куп'янської міської ради затверджено звання “Почесний громадянин міста Куп'янська”
- 2000, 29 грудня – на XIX сесії Куп'янської міськради XXIII скликання затверджено герб, прапор та гімн міста
Левцова Н. “Золота” історія “блакитного” міста : (із історії герба Куп'янська) / Н.Левцова // Вісн. Куп'яниціни. – 2001. – 23 серп.
- 2000 – відділом культури Куп'янської райдержадміністрації засновано регіональний фестиваль-конкурс молодіжної естрадної пісні “Цвіт папороті”
Серпокрил В. Водоспад пісні на Івана Купала / В.Серпокрил // Вісн. Куп'яниціни. – 2001. – 12 лип. – С. 5.

1

- 1781 – наказом Катерини II затверджено герб м. Куп'янська (перший)
- 1811 – в Куп'янську відкрито приходське (парафіяльне) училище
- 1861 – І.Рєпін розписував церкву Казанської Божої матері у Пристіні
- 1871, 20 березня – народився М.О.Валяшко (1871–1955), український хімік, фармацевт, організатор і перший директор Харківського фармацевтичного інституту
Левцова Н. Справа “гордості фармації” в надійних руках : до 135 –річчя з дня народження М.О.Валяшка / Н.Левцова // Вісн. Куп'янищини. – 2001. – 12 трав.
- 1891 – на хуторі Затишок оселився з родиною видатний український режисер, драматург та актор М.Л.Кропивницький
- 1921, ? – народився О.О.Белінський , український хірург
- 1921, 22 серпня – народився Д.Й.Натанзон, український фармацевт, еколог, Почесний громадянин м. Куп'янська (2003 р.)
- 1931 – у Куп'янську відкрито медичне училище (нині медичний коледж ім. М.Шкарлетової)
- 1941, 8 вересня – здійснено перший наліт великої групи бомбардувальників на ст. Куп'янськ-Сортувальний
- 1951 – засновано Куп'янську районну бібліотеку
- 1951 – в районі діють 36 колгоспів (після рішення ЦК КПРС та уряду Радянського Союзу про укрупнення колгоспів. В 1946 р. налічувалося 81 колгосп)
- 1991, 3 липня – зареєстровано Куп'янське об'єднання воїнів-інтернаціоналістів та воїнів запасу “Лазурит”
- 2001, 14 лютого – відкрито районне відділення “Приват–банку”
- 2001, квітень – відкритоobelіск пам'яті і скорботи жертвам Чорнобиля
Чайковський П. Чорний брат Чорнобиля / П.Чайковський // Вісн. Куп'янищини. – 2001. – 28 квіт. – С. 1.
- 2001, серпень – в Сеньковому відкрито історико-архітектурний комплекс “Джерело Остапа Вишні” на честь видатного письменника
- 2001 – засновано танцювальний клуб “Міленіум” (керівник А.Скребець)
Ходченко П. “Міленіум”, або сонячна радість у дитячих очах / П.Ходченко // Вісн. Куп'янищини. – 2007. – 26 лип. – С. 10.
- 2001 – утворено центр волонтерського руху при Куп'янській раді ветеранів
- 2001 – ректора Слов'янського державного педагогічного інституту М.К.Нечволода Міжнародна Кадрова Академія нагородила золотою медаллю “За розвиток науки та освіти”, Американський Біографічний

інститут присвоїв звання “Видатна людина світу” за визначні досягнення в галузі науки та освіти

2

- 1662 – у Куп’янську збудовано першу церкву – Покровську дерев’яну
- 1682 – засновано с. Петропавлівка (колиш. хутір Гнилицький)
Курило М. 325 річчя святкувала Петропавлівка / М.Курило // Вісн. Куп’янщини. – 2007. – 19 лип. – С. 1, 2.
- 1682 – засновано с. Гусинка
- 1712 – засновано с. Смородьківка
- 1732 – Куп’янськ – центр комісарства Ізюмської провінції Воронежської губернії. Населення Куп’янська складало 1400 чоловік
- 1872 – на базі жіночого відділення Куп’янського повітового училища відкрито жіночу прогімназію
- 1902 – відкрито бібліотеку в с. Гусинка
- 1912 – в с. Болдирівка народився О.П.Нечепуренко, Герой Радянського Союзу (1945)
- 1912 – відкрито бібліотеку в с. Моначинівка
- 1922, 14 квітня – в с. Колісниківка народився Д.Ф.Лоза, Герой Радянського Союзу (1946)
- 1932 – Куп’янськ – районний центр
- 1932 – створено Куп’янську районну санепідемстанцію
Курило М. Куп’янській райСЕС – 75! / М.Курило // Вісн. Куп’янщини. – 2007. – 1 берез. – С. 2.
- 1932 – розпочато будівництво цукрозаводу, якій 18 вересня 1937 р. видав перший цукор промислового виробництва
Черкасенко Д. “Біле золото” над Осолом / Д.Черкасенко // Вісн. Куп’янщини. – 2007. – 20 груд. – С. 4.
- 1932, 12 березня – народився В.Ф.Бавика, Почесний громадянин м. Куп’янська (2001 р.)
- 1942, 2 січня – народився В.С.Прибилов, Почесний громадянин м. Куп’янська (2003 р.)
- 1942 – в с. Ковалівка побудовано аеродром, на якому базувався 734-й полк бомбардувальників. На місті колишнього аеродрому встановлено пам’ятний знак
- 1942, 24 червня – 1943, 3 лютого – окупація Куп’янська

- 1962 – відкрито новий кінотеатр на два зали з демонстрацією широкоформатних фільмів
- 1972 – відкрито районний Будинок дитячої та юнацької творчості
Прохорова В. Понад 100 гуртків / В.Прохорова // Вісн. Куп'янщини. – 2001. – 4 жовт. – С. 5.
- 1982, 15 травня – відбулося відкриття музею бойової і трудової слави в с. Кислівка
Прохорова В. Музею в селі скоро 20 / В.Прохорова // Вісн. Куп'янщини. – 2001. – 15 листоп.

З

- 1773 – у Куп'янську нараховувалося 3806 чоловік
- 1823 – збудовано земську лікарню (нині Куп'янська міська центральна лікарня)
- 1863 – в журналі “Зритель общественной жизни, литературы и спорта” опубліковано твір Г. Квітки-Основ'яненка “Куп'янський самозванець”
- 1923 – Куп'янськ перетворено в центр округу і одночасно району
- 1923 – народився А.П.Паншин, український письменник, автор роману “Зоря над Осколом”
Голованова Н. Зоря над Осколом / Н.Голованова // Вісн. Куп'янщини. – 2001. – 26 трав.
- 1933 – створено вагонне депо
- 1943 – створено м'ясокомбінат (нині ТОВ ТД “Куп'янський м'ясокомбінат”)
- 1953, 9 січня – народився О.О.Радченко, громадський та політичний діяч (з 2005р. – голова райдержадміністрації)
- 1963 – розпочато будівництво ливарного заводу, якій у 1966 р. дав першу плавку
- 1983 – почав діяти психоневрологічний інтернат
- 1993 – створена Куп'янська телерадіокомпанія
- 1993, лютий – на базі Куп'янського митного посту створено митницю
Крестьянинов О. Історія пишеться далі : [ст. нач. Куп'янської митниці] / О.Крестьянинов // Вісн. Куп'янщини. – 2001. – 23 черв. – С. 1, 2.
- 2003, лютий – відкрито сайт Куп'янська
Коцюра М. Окно в мир, или Купянск в Интернете / М.Коцюра // Вісн. Куп'янщини. – 2004. – 22 квіт. – С. 5.

4

- 1674 – засновоно с. Сенькове
- 1704 (за ін дан.–1711) – засновано с. Новоосинове
- 1774, влітку – в Куп’янку направлена експедиція під керівництвом ак. І.Гільденштадта для дослідження і описання флори Слобожанського регіону. Були визначені і описані понад 100 видів дикоростучих лікарняних рослин
Натанзон Д. Приречені до знищення? / Д.Натанзон // Вісн. Куп’янищини. – 2001. – 12 трав. – С. 2.
- 1864 – засновано с. Петрівка
- 1924, 8 листопада – народився І.І.Ляшенко (1924–2001), педагог, краєзнавець, редактор Куп’янського часопису “Слобожанська провінція”
- 1924 – зародився Куп’янський футбол
- 1944, 12 березня – народився І.В.Величко, архітектор
- 1994 – відкрито міський ринок ТОВ “Каскад”
- 1994, 16 травня – відкрито торговий вагончик з продажу будматеріалів (з 1997 – магазин “Планета градострой”)
Курило М. Попереду квітуча юність / М.Курило // Вісн. Куп’янищини. – 2004. – 18 листоп.
- 1994 – започатковано районний фестиваль української народної творчості “Червона калина”
Герасименко Л. “Червона калина” / Л.Герасименко // Вісн. Куп’янищини. – 2001. – 18 жовт. – С. 3.
- 2004 – засновано “ДОК” – “Деревообробна компанія”
Курило М. Мов фенікс із попелу / М.Курило // Вісн. Куп’янищини. – 2004. – 17 черв. – С. 4.

5

- 1655 – засновано м. Куп’янськ
- 1655 – засновано слободу Пристін
- 1685 – Куп’янськ – центр сьомої сотні Ізюмського повіту
- 1705 – споруджено Миколаївський храм (відбудований у 1991 р.)
- 1705 – засновано с. Нечволодівка
- 1765 – Куп’янська козака сотня перетворена в Куп’янський ескадрон Ізюмського гусарського полку
- 1885 – відкрито Александрійське ремісниче училище (нині автотранспортний технікум)

- 1885 – відкрито Куп'янську громадську бібліотеку, підпорядковану спеціальній комісії при Міській управі
- 1905, жовтень – куп'янські залізничники підтримали страйк московських залізничників
- 1915, 7 липня – народився М.П.Чалий, Герой Радянського Союзу (1945)
- 1915, 12 жовтня – народився М.І.Заболотний, художник-пейзажист, портретист
- 1925 – створено Куп'янську метеостанцію
Події і факти // Вісн. Куп'янщини. – 2001. – 22 листоп.
- 1925, 3 лютого – в с. Кислівка народилася М.С.Шкарлетова (1925–2003), Герой Радянського Союзу (1945 р.), Почесний громадянин м. Куп'янська (2005 р.)
- 1925, 26 листопада – у с. Гусинка народився О.І.Заливаха (1925–2007), український живописець, лауреат Нац. премії ім. Т.Г.Шевченка (1993)
- 1935, 3 березня – народився В.К.Курилов (1935–2005), педагог, поет-пісняр, журналіст, спортивний коментатор
Курилов В.Г. : [некролог] // Вісн. Куп'янщини. – 2005. – 1 верес.
- 1945, початок – при районному Будинку культури був створений Український театр, якій проіснував 2 роки
- 1955 – народився В.Ф. Роненко, директор КП “Благоустрій”
Курило М. Справжній керівник – це не тільки фахівець / М.Курило // Вісн. Куп'янщини. – 2004. – 2 груд.
- 1965, 1 жовтня – засновано Куп'янську філію ВАТ “Харківгаз”
- 2005 – визнані Почесні громадяни Куп'янська – В.П.Дзюба, В.Г.Ропя, М.С.Шкарлетова, В.І.Кошелев, О.К.Чорногуз (*Вісн. Куп'янщини. – 2005. – 18 серп.*)

б

- 1936, 29 листопада – народився О.М.М'ясников, Почесний громадянин м. Куп'янська (2001 р.)
- 1946 – засновано Куп'янську спортивну школу
Зубар О. Будні і тривоги куп'янських борців / О.Зубар // Вісн. Куп'янщини. – 2004. – 10 червн. – С. 3.
- 1946 – відбудовано і пущено в дію 23 підприємства
- 1946, 7 вересня – народився А.Ф.Хаустов (1946–2007), громадський і політичний діяч, з 1986 р. – перший секретар міськкому КПУ
Хаустов Анатолій Федорович : [некролог] // Вісн. Куп'янщини. – 2007. – 15 берез.

- 1956, 6 листопада – відкрито Будинок культури залізничників (нині Будинок науки і техніки)
- 1956, 20 грудня – почався автобусний рух за маршрутом Куп'янськ – Харків
- 1966 – відкрито Вище професійне училище № 27
Энгельгард А. “Alma mater – ВПУ – 27” / А.Энгельгард // Вісн. Куп'яниціни. – 2001. – 4 жовт. – С. 6.
- 1966 – відкрито міський парк культури і відпочинку
- 1986 – створено районна організація ветеранів України
- 1986 – створено Куп'янську раду ветеранів Афганістану
- 1996 – засновано українсько-естонське підприємство “Украинская восточная рыбная компания”
- 2006, травень – відкрито районне відділення “Індекс – банку”
Ходаченко П. Щастя не в грошах...Та якщо поряд банк! / П.Ходаченко // Вісн. Куп'яниціни. – 2007. – 17 трав. – С. 2.

7

- 1797 – відновлено Куп'янський повіт в складі Харківської губернії. Затверджено другий герб Куп'янська
- 1807 – відкрито повітове училище
- 1857 – народився І.Н.Сабо (1857–1923), перший куп'янський бібліотекар
Ребрик В. Першим куп'янським бібліотекарем був він... / В.Ребрик // Вісн. Куп'яниціни. – 209. – 5 листоп.; 2010 – 4 лют.
- 1897 – відкрився рух поїздів від Куп'янська до Лисичанська
- 1907, 30 травня – народився Л.Д.Чурилов, Герой Радянського Союзу (1945)
- 1907, 19 жовтня – народився І.І.Сидоренко, Герой Радянського Союзу (1944)
- 1917, березень – створено в Куп'янську повітова рада робітничих та солдатських депутатів
- 1927 – у Куп'янську утворено літературне об'єднання “Голоси” при редакції газети “Праця”
- 1927, 11 листопада – народився В.І.Кошелєв (1927–1989), Почесний громадянин м. Куп'янська (2005 р.), колишній директор КЧЛЗ
- 1937, 1 вересня – в с. Колісниківка народився М.С.Сядристий, український майстер мікромініатюри
- 1937, 10 вересня – народився С.А.Недоступ (1937–2007), лікар, “Почесний громадянин м. Куп'янська”
Недоступ Сергій Андрійович : [некролог] // Вісн. Куп'яниціни. – 2007. – 7 черв. – С. 8.

- 1937, 3 грудня – народився П.І.Мамон (1937 – 2007), громадський і політичний діяч
Мамон І.П. : [некролог] // Вісник Куп'яниціни. – 2007. – 20 груд. – С. 6.
- 1947, 3 січня – народився В.Ф.Говтва, засл. журналіст України, з квітня 1984 р. редактор газети “Дворічанський край”
- 1947 – пущено в дію цукрозавод
- 1947 – відкрито бібліотеку в с. Глушківка
Ювілей бібліотеки – свято всього села // Вісн. Куп'яниціни. – 2002. – 11 квіт.
- 1957 – пущено в дію молочно-консервний комбінат
- 1967 – відкрито Новоосинівський будинок культури (*Вісн. Куп'яниціни. – 2007. – 15 листоп.*)
- 1987 – засновано Куп'янську міськрайонну організацію ветеранів України
Ходченко П. “Будьте завжди поряд, люди почесного віку!” / П.Ходченко // Вісн. Куп'яниціни. – 2007. – 12 квіт. – С. 2.
- 1997 – створено Куп'янську міжгосподарську ДЮСШ “Колос”
- 2007, 14 січня – відбулося освячення території та закладення першого каменя на місці будівництва Свято – Покровської церкви в селищі Куп'янськ – Вузловий
Андрієнко П. “Будьмо у Храмі, а не тільки навколо нього!” / П.Андрієнко // Віс. Куп'яниціни. – 2007. – 18 січ. – С. 3.
- 2007, листопад – відкрито пам'ятний знак жертвам голодомору та політичних репресій на Куп'янщині
Черкасенко Д. Тривожить пам'ять, закликає діяти... / Д.Черкасенко // Вісн. Куп'яниціни. – 2007. – 8 листоп. – С. 2.
- 2007, грудень – за підсумками I обласного літературного конкурсу ім. О.С.Масельського друге місце в номінації ”публіцистика” посів учитель Нечволодівської ЗОШ М. Дяченко за нариси з історії села “Де вітає дух розуму і краси” (книгу видано у 2006 р. у співавторстві з І.Козирем)

8

- 1868 – відкрито земську пошту
- 1888 – засновано Товариство любителів театрального мистецтва, яким опікувався М.Л.Кропивницький
- 1918, 10 квітня – в Куп'янськ і ближні села ввійшли окупаційні німецько-австрійські війська

- 1918, 29 липня – народився російський письменник В.М.Дудінцев (1918–1998)
- 1948, 16 лютого – указом Президії Верховної Ради СРСР 12 трудівникам Куп'янщини присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці (М.Л.Глушко, Г.Й.Кардаш, Н.Д.Мовленга, С.К.Ярошенко, В.П.Григорова, Я.Т.Рочняк, Л.Ф.Вінецький, К.Д.Бондар, М.І.Білогурова, Є.К.Мураховська, Є.Ф.Острроверхова, М.Д.Чернушенко)
- 1948, 30 квітня – 3-ом працівникам радгоспу з Куп'янщини присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці (І.С.Марченко, П.М.Супрун, В.І.Чумакова)
- 1968 – на Куп'янському залізничному вузлі почалося введення електровозів
- 1998 – створено Управління житлово-комунального господарства та капітального будівництва міської ради
- 1998 – при Палаці культури с. Ківшарівка створено літературно-творче об'єднання “Свій острів” (*Вісн. Куп'янщини. – 2001. - 10 берез. – С. 3.*)

2

- 1779 – створено Куп'янський повіт
- 1819 – відкрито духовне училище
- 1909, 22 липня – народився М.А.Живолуп, Герой Радянського Союзу (1943)
- 1919, 21 січня – вийшла друком місцева газета “Известия исполнительного комитета Купянского уездного Совета рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов” (з 1991 р. – “Вісник Куп'янщини”)
Історична хроніка: “Вісник Куп'янщини” : від 1919 до 2004 // Вісн. Куп'янщини. – 2004. – 21 січ. – С. 3.
- 1919, 8-10 лютого – у Куп'янську відбувся повітовий з'їзд Рад
- 1919, березень – відбувся похорон Л.Мокієвської, першої жінки – комісара бронепοїзда
- 1919, березень – відбулася I партійна конференція Куп'янського повіту. Обрано партійний комітет, голова І.І.Мозговий
- 1919, 16 червня – денікінці захоплюють Куп'янськ
- 1919, 17 грудня – Перша конна армія виганяє денікінців з Куп'янська
- 1939, 30 жовтня – народився В.О.Юріхов (1939–2004), був директором заводу залізобетонних конструкцій № 11
- 1949 – відкрито стадіон “Спартак”
- 1969 – в с. Грушівка відкрито дитячий садок “Вишенька”
Курило М. Щоб “Вишеньки” зростали / М.Курило // Вісн. Куп'янщини. – 2007. – 31 травня. – С. 4-5.

- 1989 – при районному Будинку культури створено вокальний жіночий гурт “Слобожанка” (керівник Н.І.Гунченко)
- 1999 – засновано громадську організацію “Сім – Я”
Бондаренко Л. “Сім – Я” / Л.Бондаренко // Вісн. Куп’янщини. – 2001. – 7 квіт. – С. 2.
- 1999 – створено ТОВ “Корал–декор”

Основна література:

- Куп’янськ : зб. архів. док. і матеріалів – Х.: Фоліо, 1994. – 96 с.
- Кукса М. Куп’янщина в потоці історії : іст.-краєзн. нарис / М.Кукса. – Х.: Гриф, 2000. – 240 с.
- Куп’янську – 350 : іст.-екон. огляд. – Х.: Золоті сторінки, 2005. – 168 с.
- “Вісник Куп’янщини” – 1996, 2000-2005, 2007 рр.

Куп'янськ в Інтернет

Купянск [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Купянск>

Купянский городской портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kuryansk.at.ua/>

Купянский портал [Электронный ресурс] : справ.-информ. каталог. – Режим доступа: <http://kupjansk.com.ua/>

Куп'янськ [Електронний ресурс] : офіц. сайт міста. – Режим доступу: <http://kuryansk.osp-ua.info/>

Куп'янськ [Електронний ресурс] // Економічний атлас Харківської області. – Режим доступу: <http://investatlas.kharkov.ua/ua/skuryansk/features/>

Куп'янськ – Символіка Придніпров'я [Електронний ресурс] // Патентбюро. – Режим доступу: <http://patent.net.ua/symbol/regions/kh/kupiansk/ua.html>

Відкрито новий вокзальний комплекс на станції Куп'янськ-Вузловий Південної залізниці [Електронний ресурс] // Українські залізниці. – Режим доступу:

http://wap.uz.gov.ua/index.php?m=services.transppl.shedulesub&f=Doc.View&p=news_4541.0.news

Коледжі, технікуми, училища, ліцеї в Куп'янську [Електронний ресурс] // Освіта в Україні. – Режим доступу: <http://osvita.work.ua/ua/colleges/?area=20&city=656>

“Хто віддав за свободу життя, той у пам'яті вдячній живе...” [Електронний ресурс] : [у Куп'янську відкрито пам'ятник куп'янчанам – воїнам-інтернаціоналістам всіх часів] // Українські міста в Інтернеті. – Режим доступу: <http://cityukraine.info/index.php?citynews=40709>

Матеріал підготувала Сашкова Л.О., зав. регіонально-інформаційним центром “Харківщина” ХОУНБ.